

Sămănătorul

Revistă Săptămânală

Director: AUREL C. POPOVICI

SUMARUL :

I. GHERGHEL. — O călătorie pe «rotile» la frații înstrăinați.
(urmare).

MIHAIL SFETESCU. — Arată-te (versuri).

AL. GH. DOINARU. — Prințul de Poppesco (roman).

VASILESCU PORTOS. — Gânduri (versuri).

T. POPOVICI. — Cal galben din soare (poveste) (urmare).

VASILE SAVEL. — Dări de seamă. Z. Bârsan. (Câteva considerații asupra literaturii contemporane).

Exemplarul 20 bani

NOUTAȚI LITERARE

APARUTE IN EDITURA INSTITUTULUI DE ARTE
GRAFICE ȘI EDITURA „MINERVA“. B-dul ACADEMIEI,

■ ■ 3. — EDGAR QUINET, 4. — BUCUREȘTI ■ ■

C. NEGRU

VERSURI, PROZA, SCRISORI

CU UN STUDIU ASUPRA VIEȚII ȘI OPERII SALE
de EM. GÂRLEANU

LEI 1.50.

E. PITIȘ

POEZII

LEI 1.50.

CATON THEODORIAN

Calea Sufletului

Ediția de Lux: LEI 3.—

LEI 1.50.

DE VÂNZARE LA TOATE LIBRĂRIILE

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMĂNALĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTAȚIA

B-dul Academiei, 3,
BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

În țară . . . . . 10 lei
În străinătate 12

O călătorie pe „rotile“ la frații înstrăinați

Cetind crâmpie din această călătorie, unora și altora dintre prieteni și cunoscuți, eram întâmpinat cu afirmațiunea *întrebătoare*: «De sigur, ți-ai luat însemnare de toate celea în cursul călătoriei? Întrebarea era, bine-înțeles, făcută numai din *ochi*.

De oare ce bănuiesc, că aceeaș nedumerire or fi avut'o și mulți dintre cetitori, să-mi fie ertat a arăta, pe ce m'am întemeiat, când am luat hotărîrea ne mai pomenită de a descrie această călătorie, fără alt gând de cât,—răscolindu-mi inima și memoria, și așternând impresiile sincere pe hârtie,—de a produce asupra cetitorilor un răsunet, o reogîndire și o resimțire cât de apropiată, a acestor înțipăriri neuitate, ce mi-au regenerat ființa.

În micul notiț, ce-l purtam la mine, îmi treceam numai scurte indicațiuni, care apoi sub farmecul amintirilor și a nostalgiei după cele trecute, poate de-a pururea, scânteiau la focul memoriei în vii amănunte aproape date uitării.

Eacă aci unele din acele indicațiuni privitoare la cele ce vor urma. «Un obstacol neîntrevăzut, propirea instantanee: coborîrea «nerăgulată» de pe rotile, propirea și fixarea roatei; «câmpenie»; două culcușuri: unul pe peatră, altul pe lemne. Repararea roatei; «*heureka*». Să urmăș acum la desvoltarea lor.

Abia scăpai de întâlnirea cu asinii, și dădui după un kilometru de drum de o belea și mai mare. Calea prin locurile acelea fiind chiar și ziua foarte puțin umblată, nu puteam presupune a mai întâlni noaptea târziu pe cineva. Cu toate acestea «era scris» să pat ceea ce am pățit. Coborînd clina dulce dar «mai» nesfârșită, ce se lăsa din poala muntelui în spre șes, rotilele luaseră de voe un mers sprintenior; de-o dată văzui ceva alb sclipind înaintea ochilor. Erau niște vite mânate la vale. Nu era nici un chip de a trece pe lângă ele, căci tot latul drumului al *lor* era.

În asemenea clipe, *sbori* fără să-ți dai bine sama, de pe mașină,

și te miri apoi, cum de te-ai putut «avânta» jos așa de lesne, fără să fi încercat vre-o dată mișcările «prescrise» de teorie.

Eu trecusem de mult, prin asemenea întâmplări, astfel că numai de cât mă avântai la pământ, spre a înconjura o ciocnire, din care n'aș fi putut culege nici o glorie.

De unde la descălecarea lină te lași pe pedala, ce scoboară iar cu celălalt picior, descrii un cerc în aer, sprijinindu-te cu mâinile de cârmă: la «avântarea», adică la scoborirea răpede ca vântul, te sprijini cu un picior (de obicei cu dreptul) pe pedala ce urcă, astfel că ambele picioare conlucrează a te sălta în aer și a te roti împrejurul cârmei spre pământ.

Și așa și eu acuma: într'o clipă descălecai, inclinându-mă dulce din cauza răpezelei rotilor, până ce acoperii cu lungul trupului umbra mea. Cetitorii îmi vor erta acest eufemism pentru a caracteriza o cădere, ce nu era cădere. Destul că nu m'am lovit. Dar aceasta a fost numai floare la ureche.

Fericindu-mă că am scăpat și de astă dată teafăr, dădui după scurt timp să incalec. Toate străduințele mele însă fură zadarnice: *roata dinnapoi nu se mișca nici pe loc nici pe osie.*

Înțelegând că înțepenise din pricina puterii musculare a piciorului stâng, urmată de opintirea trupului, spre a mă avânta și a scăpa de primejdie, desfăcui piulițele «dințătorei», folosindu-mă de palida lumină a lunii care tocmai asfințea. Dar nu fui mai norocos. Luna își trimetea ultimele ei raze, iar eu mă grăbii să culeg piulițele și sculele «meseriei», spre a-mi căuta vre-un loc de aciueală, vre-un culcuș printre pietroaele, ce erau semănate pe amândouă laturile șoselei, căci ne-zărind nicăeri luminiile vre-unui sat în apropiere, era vădit, că trebueam să câmpenesec.

Căutai deci mai întâi să ascund roțile, pentru ca luciul lor să nu descopere și umila mea ființă la niscaiva:

«Feciori buni de mână,
Căliți, tari de vână,
Flăcăi groși în ceafă,
Voinici făr'de leafă».

de care de și nu eram *îngrijit*, trebuiam totuși să am *grijă* prin asemenea locuri. Apoi mai îmbrăcai două cămăși de lână precum și surtucul, pusei trăistanul drept căpătâi, mă încolăcii ca feara în codru pe așternutul pietros, încercai să găsesc în câteva ore de repaos, alinare pentru osteneală, foame, sete și năcaz.

Adormii ca un buștean. După vre-o două ore mă trezii în scutu-

rături. Ne mai putând de frig, mă sculai, rădicaai rotilele, băgai capul în jugul lor și pornii pedestru la drum, parte spre a mă încălzi, parte spre a mai scurta din cale.

Mersei așa, dibuind calea, orbecând vre-un kilometru și dădui de niște lemnării lângă un pod vechiu menite pentru reconstruirea sa. Făcui popas și m'ășezai pe lemne și între ele spre a mai răscum-păra din noapte și din neodihnă.

Fiind aci mai ferit de o ușoară adiere, dormii mai bine. După vre-o oră mă trezii iarăși în scuturății.

E un chin foarte neplăcut, ce sub împrejurări ia proporții îngrozitoare, acea împărăchere a frigului și nedormirei, câte odată și a osteneții. Fii mulțumit, dacă poți răpune timpul rupând din noapte și dormind, fie chiar în răstimpuri, pe apucatele.

La răsărit se ivise alba, iar eu m'apucaii să desfac rotila, să-i văd meteahna.

Un lucru înțelesei îndată: de oarece rotila nu se mișca nici decum din loc, nu era cumva vre-un dinte frânt? Cusurul dințătorei trebuia să fi fost cășunat, fiindcă se smintise vre-un șurub. Această desșurubare însă trebuia să se fi întâmplat astă noapte când mă opintisem cu toată puterea, contrapedalând, spre a mă avânta jos. Trebuia deci să încerc a întoarce rotila cu toată puterea în direcțiunea opusă, fără ca pedalele însă să se miște. Aceasta însă n'o puteam face singur. De aceia bine-cuvântai sosirea a doi drumeți, cari mă miuiră și cu un strop de apă, de mai udai cerul gurei. uscat de sete.

După vre-o câteva încercări și încordări, simțirăm, cum începu să se miște rotila.

O bucurie nespūsă mă copleși, văzând că socotelile mele meca nice nu dădură greș.

În curând tocmai rotila, mulțumind călduros dalmatinului pentru ajutorul dat. Acesta îmi spuse, că până la orașelul Sini mai este «ura i pul», adică: o oră și jumătate.

Uitându-mă la ciclometru, ca să citesc calea bătută eri, văzui cu mirare, că făcusem 160 de kilometri.

Sâmbătă în 23 August, în a 16 zi de călătorie, plecai deci pe mâncate și pe nemâncate din tabăra câmpenirei cu speranța dulce, de a ajunge la Marea Adriatică, de a gusta din frumusețile cele mai răpitoare ale acestor ținuturi minunate, de a îmbrățișa pe un amic de mult dorit și a da și trupului meu pus la grele încercări, repaosul meritat.

Cu toate că și în Dalmația sunt caracteristice pentru topografie «planinele» și «poliele», de care vorbirăm mai sus, totuși deosebirea în cultura pământului și a oamenilor, față de Bosnia este izbitoare.

Cultura viței copleșește pe toate celelalte. O luptă aprigă se încinge aci între iscusința și sânguința, mânăta de nevoe, a omului și între asprimea munților pietroși, spre a-i apropia civilizației, învesmântându-le trupul golaș cu pojghița de pământ trebuitor culturei vinului.

Ne pogorim în valea râului Sini, mănoasă și înbelșugată ca cea mai arătoasă grădină de legume.

Orășelul cu acelaș nume, anunțat de vre-un pătrar de oră de o alee de plopî măreți, e în sărbătoarea unui târg de săptămână. Trec prin stradele pavate sau numai pietruite, răcorite de boarea dimineții, și mă opresc într'o piațetă dinnaintea unei cafenele europene.

După ce prin îngăduința cafegiului mă spălai, îmi comandai cea mai înbelșugată gustare *șvițerană*, constând din cafea cu lapte, ouă, unt și miere; la care, după vre-o jumătate de oră, am adăogat un kilogram de niște struguri nemaipomenit de gustoși și mașcați.

În timp ce ospătam, piața dinnaintea mea furnica de o mulțime, ce târguia sau sta de vorbă.

Cum ai trecut în Dalmația, te izbește chipul cu totul deosebit de al Bosniacilor. Dalmațienii sunt mai cu deosebire oacheși, având fața lungăreață (dolichocephali) și foarte adesea-ori nasuri corioate; sprinteni în mișcări, inteligenți și inimoși; într'un cuvânt, nu sunt, antropologicește vorbind, nici Slavi, nici Traci; ci latini, deși nu Romani.

Suntem datori o lămurire. Cine a călătorit prin țările latine și a făcut studii cât de sumare asupra osebitelor chipuri, se va fi îndreptat, că afară de cele locale, germane, slave, france sau iberice, se găsește pretutindeni *sau* chipul actualilor locuitori ai *Romei*, caracterizați astfel: oacheși, fața ovală, brună-rumenă, cu expresiunea blândă, prietinoasă, seducătoare și inteligentă, nasul drept, crestat *sau* chipul de asemenea *latin*, ce ni se înfățișează astfel: oacheș, fața lungăreață, nasul corioat crestat, expresiunea feței marțială.

Pe acest chip, ce se găsește și la Grecii din insulele ionice, ce au stat vre-o 300 de ani sub dominațiunea Venețienilor, îl confundă unii fără cuvânt cu cel *grecesc*, care însă are cu totul altă înfățișare, și anume: oacheș, față lungăreață albă și puțin rumenă; nasul drept, fără crestatură între frunte; expresiunea feței: inaiestoașă, clasică, dar rece.

(Va urma).

I. GHERGHEL.

ARATĂ-TE

Arată-te, frumoasa mea copilă,
Căci știi de mult, ce har cuprinde-o rază
Din ochii tăi senini, când luminează
Un gând pierdut, o inimă de-argilă,
Ce n'a știut să pună vremii pază...

Arată-te icoană, 'nseninată
De duhul cel cucernic al blândeții,
Și-mi luminează drag cărarea vieții
Cu raza ta duioasă și curată,
Ca 'ntâiul sol, pribeag, al dimineții !...

MIHAIL SFETESCU.

PRINȚUL DE POPPESCO

I

Nașterea unui copil. Cumătrul a fost găsit. Cele patru nume. Botezul boeresc
Curiozitatea satului. Băiat cu noroc. Inscrierea în actele stării civile.
Părintele citește.

Jean-Emil-Conrad-Henri de Poppesco s'a născut în comuna Popești, județul Dolj. Tatăl său, părintele Ghiță Poppesco, era om cu multă stare și cu destulă trecere pe lângă politicianii din Craiova. Cele patru nume de botez ale băiatului părintelui Ghiță au un cântec. Fericitul tată a dorit din toată inima ca odrasla să-i fie botezată de un om mare, puternic, pentru ca pruncul să aibă, mai târziu, la vreme de nevoie, sprijinul trebuincios.

Deci, îndată ce Madam Popescu, sau, mai bine zis, coana preoteasă, a dat naștere copilului, părintele Ghiță a înhămat caii la trăsură și a plecat la Craiova, să-și caute un cumătru.

Dela început însă, părintele Ghiță s'a isbit de o greutate. El cunoștea foarte mulți oameni mari din bătrânul oraș al Banilor, și nu știa la cine să se ducă mai degrabă, și pe cine anume să și-l facă cumătru.

Iar după ce s'a gândit tot drumul, părintele Ghiță s'a mai gândit

încă două ceasuri într'o cameră a oțelului unde trăsesese în gazdă. Târziu, cam pe când era vremea mesei, părintele și-a luat inima în dinți și giubeaua pe dânsul, și a plecat la domnul Richard Ionescu, fost prefect, mare proprietar și om cu influență covârșitoare în partidul național-liberal.

Domnul Ionescu ședea tocmai la masă. Un servitor, cu mustățile rase, îmbrăcat în haine negre, cu nasturii de alamă, a eșit intru întâmpinarea părintelui Ghiță:

«Ce vrei, părinte?»

— Am treabă cu boerul.

— Să veniți mai târziu, căci acuma de-abea s'a așezat la masă.

— Nu face nimic. Lasă că aștept aicea. Numai te rog foarte mult să-i spui c'am venit eu.

— Bine! Cum vă numiți?

— Mă cunoaște dumnealui foarte bine. Eu sânt părintele Ghiță Popescu, din comuna Popești.

— Mă duc să-l înștiințez.

— Du-te».

Trebue să vă spun că domnul Richard Ionescu era foarte popular. Imprejurările politice îl făcuseră să fie bine cu toată lumea, dela măturătorul de stradă și până la primul ministru. Bun tovarăș cu cei de-o potrivă cu dânsul, eră, în acelaș timp, foarte îndemănat cu cei mai mici decât el, și chiar cu oamenii cari nu aveau alt merit, decât acela al unui alegător nepricopsit dela colegiul al doilea. Cei cari aveau situații mai înalte decât dânsul, aveau prilejul fericit de a vedea cât de elastică poate să fie șira spinării unui om.

În casa lui putea să intre oricine și oricând ar fi voit. Nu se ferea de nimeni și de nimic. De multe ori primea lumea chiar dimineața, în cămașă de noapte. Deci să nu vă pară lucru de mirare că servitorul s'a întors îndată și l-a chemat pe părintele Ghiță înăuntru.

În sala de mâncare, împrejurul mesei, afară de cucoană, de boer și de cei patru copii, mai erau încă doi domni și două doamne, cam de aceeași vârstă cu Richard Ionescu.

Părintele Ghiță s'a ploconit adânc, și-a scos potcapul din cap, apoi a spus tare, răspicat:

«Poftă bună la boeri și la cucoane!

— Mulțumesc! Mulțumesc! se auziră vre-o câteva voci.

— Poftim, șezi! rosti domnul Ionescu; — și spune-ne ce vânt te-a adus pe la noi?»

Părintele Ghiță s'a așezat pe scaun, apoi a început să se uite în fundul potcapului. Mesenii nu și mai luau privirile dela dânsul.

«Iacă de ce am venit, domnule *Rișar*. Astă noapte...

Și se opri cu vorba în gură.

«Ei, ce s'a întâmplat astă-noapte? întrebă Ionescu.

«Ce să se întâmple? Astă-noapte... astă-noapte, să nu bănuți dumnevoastră, mi-a născut preoteasa».

Un hohot de răs isbucni în sala de mâncare. Părintele se înroși până în vârful urechilor. Domnul Ionescu pricepu îndată încurcătura în care se găsea preotul, și de aceia adăugă repede, cu foarte multă seriozitate:

«Să-ți trăiască! părinte Ghiță.»

Apoi fiecare spuse, pe rând, ca și cum le-ar fi poruncit cineva:

«Să-ți trăiască! Să-ți trăiască! Să-ți trăiască!»

Bietul preot nici nu mai știa cum să mulțumească. Dădea doară mereu din cap, ca un cal însetat.

«Băiat sau fată?» întrebă, zâmbind, nevasta fostului prefect.

— Băiat; căci de-ar fi fost fată nu mai veneam să vă necăjesc acuma.

Și iar începură comesenii să râdă și să strige:

«Să-ți trăiască! Să-ți trăiască!»

Bucuria tuturor îl făcu pe părintele Ghiță să creadă că a călcat cu piciorul drept când a eșit din casă. Incepu deci să se simtă mai la largul lui, cu inima plină de veselie și de nădejde. Fostul prefect deschise vorba:

«Ce vrei de la mine, părinte Ghiță?»

Preotul privi, blajin, pe domnul Ionescu, în urmă pe Madam Ionescu, apoi iar pe domnul Ionescu, și spuse:

«Vă rog, domnule *Rișar*, să nu vă supărați. Am venit pentru ceva. Nu zic, rugăminte mea e cam mare, dar dacă voiți dumnevoastră, totul se poate face cu ușurință. Când vor veni alegerile...

— Ai să votezi pentru mine, întrerupse domnul Ionescu.

— D'apoi pentru cine? Pe cine mai avem noi om de seamă ca dumnevoastră? Hei! știu eu cum se face politica!... Să votez cu conservatorii? Să fie ei ai dracului! Na! să-mi tai mâinile, dacă le voi da eu votul meu.

— Și ce rugăminte vrei să-mi faci, părinte Ghiță?

— Mare rugăminte, domnule *Rișar*.

— Vrei să stăruiesc la banca noastră pentru vre-un împrumut?

— Ferească Dumnezeu! Am bani destui, slavă Domnului nostru Iisus Hristos și Maicii lui Dumnezeu! Drept să-ți spun, domnule *Rișar*, ceia ce vreau să te rog e lucru ușor pentru Dumneata; dar pentru mine e foarte mare.

— Ei, ce vrei? Spune totul.

— Iaca îți spun. Te rog foarte mult să... să... să-mi botezi copilul. Mesenii se uitară unii la alții. Privirile domnului Ionescu se întâlneau cu ale nevestei lui. Și, ca și cum rugăminte ar fi fost cu desăvârșire mică și ușor de îndeplinit, domnul Ionescu nici nu se gândi, și răspunse repede.

«Bine, părinte, ți-l botez: numai de astăzi înainte vei fi, pe față, omul meu.

— Se înțelege, domnule *Rișar*, spuse preotul din toată inima, cuprins de o mare bucurie; voi fi al dumneavoastră și pe față și pe dos.

— Ce nume i-ai pus băiatului? întrebă madam Ionescu.

— Nu i-am pus nici un nume până acuma. Am căutat întâi nașul, că el trebuie să pue numele finului».

După asta se născu o discuție aprinsă, la care au luat parte și copiii. Zeci de nume de bărbați eșeau de pe buzele tuturor. A fost și ceartă. Domnul Ionescu însă i-a împăcat pe toți:

«Veturio, spune tu!»

Veturia era fata cea mai mărișoară a domnului Ionescu.

— Jean-Emil-Conrad-Henri, spuse domnișoara Veturia.

— Cum? cum?

— Jean-Emil-Conrad-Henri.

— Care va să zică patru nume? întrebă cam nedumerit părintele.

— De sigur. Copiii din lumea mare au totdeauna mai multe nume, spuse madam Ionescu.

După câteva momente, și după ce, împreună, hotărîră ziua botezului, părintele dădu mâna cu toată lumea dela masă, și eși vesel, așa de vesel că nici nu știa pe unde calcă. Servitorul îl conduse până jos, la scări.

«Ati reușit?»

— Reușit, slavă Domnului!

— Imi pare foarte bine... A! stați puțin, părinte, să aduc peria de haine, că sunteți plin de var pe spate».

Într'o clipă servitorul fu lângă preot cu peria, și începu să-l șteargă.

Când eși pe ușă, servitorul îi spuse:

«Un mic bacșiș, părinte; dacă nu vă supărați.

Preotul își încruntă sprâncenile:

«Ce bacșiș, mă? Stăpânul tău nu-ți dă leafă?»

Și plecă înainte. Merse repede și ajunsese la oțel.

«Toate bune, gândea părintele, dar nu pricep de ce nu m'au poftit și pe mine la masă? Boerul tot boer! Ce-i pasă lui dacă preotul Ghiță Popescu a mâncat sau nu?»

După un ceas, părintele era în trăsură, și dădea cu biciul în cai.

Eșise de mult din oraș, când, de-odată, opri trăsură. Nu se rupsesse nici un ham, nu sărise nici un cui, nu căzuse nici o mutelcă, dar părintele Ghiță uitase cele patru nume ale copilului.

«Tii! drăcia dracului! Acum trebuie să mă mai întorc înapoi. Nu de altceva, dar trebuie să înscriu copilul în actele stării civile, și nu știu cum îl chiamă.»

Întoarse trăsură și porni din nou la Craiova. Îi era ciudă. Bătea caii mereu cu biciul și scrâșnea din dinți :

«Hi! gloabele naibii, că nu vă duc la moarte!»

Când a ajuns în dreptul casei domnului Ionescu, era roș la față și asudat.

«Ce mai vrei, părinte? l-a întrebat servitorul, care venise să-i deschidă ușa.

— Vreau să mai spun ceva boerului, răspunse părintele, — și se grăbi să urce scările.

— Stai, părinte, că boerul doarme. Nu pot să-l scol acuma.

— Doarme?

— Da.»

Părintele începu să fluere a pagubă. Se trânti pe un scaun, își scoase potcapiul din cap și începu să se șteargă de sudoare cu o batistă mare, o batistă adevărat popească, roșie, mare cât un cearșaf.

«Și când are să se scoale? întrebă părintele.

— Trebuie să se scoale de-acuma, că s'a culcat de mult.»

Dar nici n'apucă servitorul să sfârșească vorba, și boerul apărură în fața scărilor, sus, la rândul al doilea.

«Ce mai vrei, părinte? întrebă boerul, cu glas tare.

— Am uitat numele copilului, domnule *Rișar*.»

Domnul Ionescu începu să râdă, apoi strigă :

«Veturio! Veturio!

— Aud, *papà*, răspunse glasul domnișoarei.

— Vino încoace.»

Fetița eși dintr'o odae și veni repede lângă tatăl ei.

«Ce m'ai chemat, *papà*?

— Te-am chemat să vorbești cu părintele... Zice c'a uitat numele copilului.

— Jean-Emil-Conrad-Henri.

— Te rog, domnișoară, zise părintele, să-mi scrii cele patru nume pe o bucată de hârtie, că le uit până acasă.»

După vre-o câteva minute, părintele, punându-și însemnarea în bu-

zunar, s'a ploconit iarăși adânc, a eșit afară, s'a suit în trăsură, și a plecat spre satul Popești.

Când se scoborise soarele la toacă, părintele își opria caii dinna-intea casei sale:

«Ptruuu! Ptruuu!»

În casă era tăcere mare. Lehuza dormea liniștită. Părintele începu să se desbrace de hainele cu care fusese în oraș, și să se îmbrace cu boarfele lui de toate zilele. Apoi începu să scoată din buzunare micile târguieli pe cari le făcuse. A deșertat un buzunar, a deșertat și pe al doilea, apoi începu să cerceteze cu de-amănuntul printre târguieli.

«Unde naiba o fi biletul?» se întreba părintele.

S'a sucit, s'a învățit, a întors buzunarele pe dos, apoi a început să cerceteze și prin fundul buzunarelor dela hainele care rămăseseră acasă.

Moașa, care ședea lângă părintele Ghiță, întrebă:

Ai pierdut ceva, părinte?

— Am pierdut numele băiatului.

— Ce nume?

— Ei, *ce nume?* — Numele băiatului. I-a pus nașul un nume boeresc, mi l-a scris pe o bucată de hârtie, — și acum am pierdut însemnarea».

Dar n'apucă să sfârșească bine vorba, și hârtia fu găsită, mototilită, printre târgueli.

«A... ha! Bine c'am găsit hârtia! Ia, ascultă, coană moașă, să-ți citesc numele băiatului meu: Jean—Emil—Co-conrad—He-hen-ri».

Coana-moașă rămase cu gura căscată.

«Înțelegi ceva, coană moașă?

— Nu înțeleg nimica, părinte.

— Adevărat, e cam greu de înțeles, — dar vezi că-l botează domnul *Rișar* Ionescu; îl botează boerește.

— Boerește?

— Se'nțelege! Altfel ce-ași fi căutat eu la Craiova, îndată după nașterea pruncului?»

Moașa clătină din cap, și porni să cerceteze pe la bucătărie, dacă e gata mâncarea părintelui. Acolo mai erau vre-o câteva femei din sat, cari veniseră, după cum e obiceiul, să întrebe de sănătatea lehuzei.

«Il botează boerește, spuse moașa, cum ajunsese în bucătărie.

— Boerește? întrebă o femeie, sfioasă, uitându-se în ochii moașei

— *Sigur!* I-a și pus nume boeresc.

— Ce nume? se grăbi să întrebe o altă femeie.

— Nu-l țin minte. E un nume foarte frumos. Îi are scris părintele pe o bucată de hârtie.

— Tz! tz! tz! făcură femeile, clătînând din cap și uitându-se unele la altele.

— S'a născut băiatul într'un ceas cu noroc! adăugă moașa.

Intr'un răstimp au plecat femeile din bucătăria preotului, ducându-se la casele lor, unde, fiecare, peste garduri, începură să vorbească cu vecinele despre botezul băiatului.

Și s'au minunat vecinii, și s'au minunat vecinele, femei tinere sau bătrâne, — și a început vorba despre botezul «boeresc» să colinde satul, de la un capăt la celălalt.

Deci să nu vă pară lucru de mirare că în seara aceea, din pricina curiozității, bucătăria părintelui era plină de oameni gospodari și de femei cari nu aveau de lucru pe-acasă. Părintele Ghiță ședea între ei, și povestea cum l-a primit de bine domnul Richard Ionescu, și cu ce bucurie «acest om mare» și-a luat sarcina de a boteza copilul. Apoi, ca și cum n'ar fi povestit totul, părintele băga mâna în buzunar, scotea hârtia și începea să citească numele băiatului:

«Jean—Emil—Co-conrad—He-hen-ri».

Unii se rugau să-l mai citească odată, — și părintelui parcă îi părea bine de această rugăminte. Mulți ridicau din umeri, căci nu pricepeau nimic. Părintele însă strângea hârtia și-i dădea drumul în buzunarul lung.

Oamenii se schimbau mereu. Unii plecau, alții intrau. Se înțelege că nu-i chema nimeni; dar o veste așa de mare, într'un sat așa de mic, nu putea trece nebagată în seamă.

A doua zi, părintele s'a dus la primărie, să-și înscrie copilul în actele stării civile. Notarul i-a sărutat mâna, apoi l-a întrebat:

«Ce nume vrei să dai băiatului, părinte?»

— Stai că-ți spun îndată».

Preotul băgă mâna în buzunar, scoase hârtia, o întinse notarului și-i spuse:

«Asta e numele!»

Notarul luă hârtia, citi în gând numele băiatului, își mări ochii, apoi spuse:

«Nume turcești, părinte. De ce nu-i pui un nume românesc?

Da' nu-s turcești, domnule notar. Îs nume boerești.

— Așaa?

— Sigur!... Nume boerești... Mi-l botează domnul *Rișar* Ionescu, fost prefect.

— Fost prefect?... A! domnu prefect Ionescu...

→ Sigur».

Părintele eși djn primărie plin de veselie, după ce-și puse în buzunar însemnarea cu numele băiatului.

«Care va să zică, gândea preotul Ghiță, l-am trecut în registre cu numele boerești!»

În ziua ceia, părintele a stat neconținut în cerdac. Aproape nimeni nu trecea prin fața casei, fără ca să-i spuie:

«Am auzit, părinte, că-ți botezi băiatul boerește.

— Da taică, boerește».

Și inima îi creștea de bucurie.

Seara, părintele și-a apropiat masa de pat, ca lampa să fie aproape de dânsul. Pe semne c'avea de citit.

Intr'adevăr, coana-moașa, când s'a uitat pe gaura cheiei, l-a văzut cum citea numele băiatului.

Apoi s'a dus la lehză și i-a spus:

«Părintele nu doarme. Citește. Învață pe de rost numele pruncului».

ALEX. GH. DOINARU.

GÂNDURI

Ai pribegit vre-odată târziu... în seri de toamnă,
Când vântul aiurează o tristă melodie,
Prii ramuri desfrunzile întinse rugător?
Și-ai simțit atuncea cum gândul te îmbie,
Te 'nnalță, te coboară în val potopitor?
Ai pribegit vreodată târziu... în seri de toamnă?

Privit-ai de aproape întinderea de ape
În care astrul zilei încet-încet coboară
Cu lumea lui de raze roșiatice și vii?
Nu te-ai gândit atuncea ce mult o să te doară,
Când ale vieții drumuri ți-or rămânea pustii?...
Privit-ai de aproape întinderea de ape?

Și în adânc de codru perdutu-te-ai vreodată,
În pacea nopții clare când cerul scânteiază
Din mii de ochi de aur, prii frunze luminând?
Și te-ai gândit atuncea de vei avea vre-o rază
Când noaptea vieții tale te-o apuca plângând?
Și în adânc de codru perdutu-te-ai vreodată?

VASILESCU PORTOS.

CAL GALBEN DIN SOARE

— POVESTE —

(Urmare)

Și tot așa, ducând'o într'un cânt și 'ntro veselie, se treziră în împărăția împăratului... dar când puseră piciorul pe pământul ei, paserea, pas!... să mai cânte... părea că i se uscaseră glasul în gât și nimic mai mult...

Dacă ajunseră la împărat, îi dădu pasărea de aur și el rămase cu totul mulțumit pentru odorul, ce-l dobândise și cu care avea de gând, să se fălească înaintea împăraților megieși.

De o cam dată nu se prea tulbură el, că pasărea n'are nici un chef de cântat și că sta cu aripile chinchite în jos... căci... își trăgea socoteală că oricât ar fi... chiar pasere, jiganie gănganie ori om, tot tânjește, după locurile unde a văzut lumina zilei și și-a petrecut anii vieții, când îl depărtezi de ele; dar trăgea nădejde, că poate când se va deprinde cu noua-i locuință, își va căpăta iar veselia de altă dată...

Dacă împăratul se bucurase mult de reîntoarcerea lui Șerbănică, slujitorii — cari credeau, că s'au scăpat de dânsul, căci n'ar fi crezut în ruptul capului să poată împlini porunca împăratului și să iasă cu obraz curat din chinchionul, în care-l băgaseră — rămaseră de lemn la venirea lui.

Intr'un fel, de!... se cam gândeau și ei, în tot chipul și nu-și puteau da socoteala, cam ce să fie, la mijloc cu Șerbănică... Să aibă el atâta putere?... De, par'că n'ar fi prea crezut...; căci nu se deosebea mai întru nimic de ceilalți oameni... doar ca hărnicie... da încolo, tot un om pământean! Ori poate știe niscaiva vrăjitorii sau poate, că are chiar spiriduș, asta par'că era mai aproape de crezut, căci cecece săvârșise el, era peste puterea omului!... Ori cum ar fi, să hotărârea să-l urmărească în de aproape, ca să-i afle taina.

Intr'o zi, pe când Șerbănică nu era la grajdii, unul din ei îi sco-toci iar prin lădița, unde-și ținea lucrurile și dădu peste *cosița cea de aur*.

Sara, când a venit împăratul dela plimbare, s'a și înființat înaintea lui.

— Iată, Prea Înălțate Împărate, ce s'a lăudat Șerbănică, astăzi!

A zis, că el îți poate aduce pe stăpâna *cosiții ești de aur*, pe care ne-a dat'o nouă, — spuse slujitorul arătând'o împăratului.

Acesta numai decât porunci să vie Șerbănică.

— Vra să zică tu tot mai ai taine, pe cari nu mi le spui mie și te duci de le spui întâi altora?

A cui îi costița asta de aur? îl întreba, arătându-i-o.

— Nu știu Prea Înălțate Împărate... de unde să știu! răspuse Șerbănică, căruia îi înghețase sângele în vine.

— Ce? te faci că nu știi!... Doar nu te-ai lăudat azi la bucătărie că poți să-mi aduci pe stăpâna costiții?

Haide să pleci acum și să te pui luntre și punte... și de unde știi de unde nu știi, chiar din piatra seacă de-ar fi să intri, să-mi aduci pe stăpâna costiții de aur, c'altfel îți sbor capul de se duce de-a berbeleacul pe la picioare-ți — îi porunci împăratul în vorbe apăsate de treceau prin bietul Șerbănică.

Hei! Ia, acu, i-acu!... Ce să facă el?

Vedea bine, că ce s'a legat de capul lui nu-i a bună!... dar... vorba ceea: «*Capul să fie sănătos că belelele curg gârlă*» curaj și înainte cu Doamne ajută!...

Mai plânse ce mai plânse pe înfundate în grajdii și când amurghi bine scutură frâul. Numai decât Cal galben din soare și veni înaintea lui.

— Ce poruncești, stăpâne? întrebă calul.

— Ce să poruncesc, măi cal galben din soare; eu nu poruncesc nimic; ci mie îmi poruncesc alții...

Se vede, că am de tras niscaiva păcate părintești, ori așa mi-i dat mie s'o duc tot dintr'un necaz într'altul!... și-i povesti toată pricina cu *costița de aur*.

— De asta, stai așa de par'că ți s'au înecat corăbile?

Lasă, stăpâne, nu mai face inimă rea, că or veni ele și zile bune... Nu știi dumneata, după ploae și furtună, ce vreme frumoasă să face? ...Cam greu lucru, cere împăratul... dar... cu ajutorul lui Dumnezeu, vom eși cu obraz curat și dintr'asta.

Când îl auzi pe cal astfel cuvântând, nu știu cum, dar parcă-i mai veni inima la loc.

Cal galben din soare îi mai grăi:

— Mâni dimineață, când te-i scula, să te duci la împăratul și să-i spui, că tu te duci s'aduci pe stăpâna *costiții de aur*; dar să-ți pregătească o corabie, pe care s'o încarce cu *conduri*¹⁾ de felurite măsuri și cari de cari mai dihai de frumoși ca alții; numai atât, că condurii din fiecare pereche să fie făcute pe acelaș picior, ș'apoi mai încolo îi treaba mea.

A doua zi, Șerbănică se duse la împăratul și-i spuse: iacă ce să-mi

1) Pantofi.

faci și iacă ce să-mi faci — cum îl învățase calul; iar acesta, îndrăgostit—așa din senin—de stăpâna *cosiții de aur* îi făcu. toate cele după arătările lui.

Când corabia a fost cu totul gata, Cal galben din soare și Șerbănică intrară într'insa și plecară la drum.

Ș'au mers așa pe apă multă vreme, până ce într'una din zile începură a zări turnurile unor biserici, oglindindu-se în apă, iar încetul cu încetul se arată o întreagă cetate, ce se ridica pe unul din țărmurile apei. Văzând ei cetatea îndreptară corabia într'acolo și ajungând la mal, opriră corabia, priponind'o cu otgoane.

Acolo era cetatea unde locuia stăpâna *cosiții de aur*.

Șerbănică cu câțiva oameni, ce-i avea de ajutor pe corabie, luară câte mai multe perechi de condurași și plecară, chipurile ca să-i vândă, prin preajma palatului zinei, căci am uitat să vă spun, că o zină ne mai pomenit de frumoasă, era stăpâna *cosiții de aur*.

Slugile când văzură pe negustorii noștri cu astfel de marfă, de cari numai văzuseră niciodată, se adunară împrejurul lor rămânând cu gura căscată la mândrețele de conduri, cusuți cu fir de aur și bătuți cu diamante și alte pietre scumpe.

Zina, care tocmai atunci stătea la fereastră, văzând cum slugile s'au strâns buluc la poartă, chemă pe îngrijitoarea ei și-o trimese să vadă, ce-i acolo?!

După o bucată de vreme de zăbavă se reîntoarse îngrijitoarea care văzând minunățiile negusturilor își uitase de stăpână.

— Doamne, stăpână, să vezi, au venit la poartă niște negustori și au de vânzare fel de fel de conduri așa de frumoși, de par' că-s lucrați de îngerii din cer și nici de cum de mână omenească, — îi spuse îngrijitoarea.

— Ia du-te și-i chiamă încoace, mătușe, — porunci Zina — să vad și eu de ce vă minunați atâta!...

Negustorii noștrii veniră și în adevăr că și Zina cât eră de zină mai... mai... să rămăe cu degetul în gură, la vederea condurilor.

Așa începu ea a-și alege din conduri pe cei mai frumoși; și care îi plăceau îi și cercă pe picior... Cercă ea: ba perechea asta... ba perechea ceia, dar... par'că eră lucru făcut... nici că i se potriveau vr'unii: La o pereche îi venea bine condurul de pe piciorul drept.. dar îi eră mic cel stâng... La alta, condurul de pe piciorul stâng părea că-i făcut leit pe piciorul dânzei; dar o strângea dreptul... și se chinuiră ei astfel multă vreme!

În cele din urmă Șerbănică grăi către Zină:

— Iată ce, Înnălțimea Voastră, dacă ne poate îngădui cinstita

față a Voastră, mai bine-ar fi să poftiți la corabie, căci avem marfă și mai frumoasă; ș'acolo cred, că are să vi se potrivească și mai multe perechi, pe cari de-i veți lua nu are să vă strice, căci nu se știe de-ți mai găsi vre'odată astfel de conduri, căci numai întâmplarea a făcut ca noi să ne rătăcim din drumul nostru, prin apropierea cetății Voastre. Hei de unde am încărcat marfa aceasta... tocmai din Țarigrad, dacă-ți li auzit vr'odată... și unde trebuia s'o ducem.

Zina — la vorbele lui Șerbănică — nu stătu mult pe gânduri și aruncându-și pe umeri o *dulamă*¹⁾ plecă singură de vale la corabie însoțită numai de baba, ce-o îngrijea.

Dacă ajunseră la corabie, intrară înăuntru, iar Șerbănică începu a-i scoate conduri de prin lăzi. Zina atrasă de frumusețea lor, căci de ce alegea, de ce i s'a păreau alții mai frumoși, își alese câteva perechi, cari i se potriveau așa de bine de par'că erau turnați pe piciorul ei.

În vremea asta asta, oamenii, ce-i mai avea Șerbănică pe corabie, la porunca lui Cal galben din soare, ridicară odgoanele, iar corabia purcese înapoi.

Când își luă de seamă Zina și voi să plece cu condurii, pe care-i alesese, corabia se depărtase cine știe unde în largul apei de nu se mai vedea nimic decât cerul și apa.

Văzând, c'a fost trasă pe sfoară, se puse pe plâns și bocet, de ți se rupea inima de jalea ei... dar n'avea încotro... nu eră nici o scăpare, căci corabia părea că sboară pe apă, nu altceva.

Mai potolindu-și plânsul și văicăreala, se îndreptă către Șerbănică zicându-i:

— Bun cap ai avut, de ai putut astfel să mă înșeli și să mă furi!.*
M'ai furat?

A ta să fiu!

Și zicând acestea îl și înfășcă în brațe, ca să'l sărute.

— Ei! — făcu acesta — prea te grăbești... căci nu te-am furat pentru mine, ci pentru stăpănu-meu — care-i împărat peste ținuturile, pe unde ne aflăm noi acum, și care te-așteaptă cu mare dor și drag.

La auzul acestei vești, biata Zină se îndureră grozav... căci îi căzuse flăcăoanul nostru cu tronc la inimă... las c'avea și pentru ce.... și se hotărî să nu ia pe altcineva nici în ruptul capului.

¹⁾ haină albă fără mâneci, de purtat în spate.

După multă strădanie și luptă cu valurile apei, corabia ajunsese la locul de unde plecase. Acolo era adunată mulțime de popor în frunte cu împăratul, așteptând sosirea corăbiei.

Când văzî împăratul, ce minune de femei se dădea jos din corabie, se fâstăci cu totul nedându-și seamă, dacă vede bine ori visează; iar mulțimea primi cu strigăte de bucurie și veselie pe Zina, ce-avea să fie soție împăratului lor, căci se și dăduse sfoară în toată țara despre căsătoria lui.

Zina, dacă se văzî pe mal, se sui în caleasca, ce eră pregătită pentru dânsa și cerând împăratului ca Șerbănică să'i măe caii, plecă la palat urmată de dânsul și suita lui.

Aci i se orânduiră anume încăperi din palat.

*

După vr'o câteva zile, împăratul se duse la Zina să se starostească singur.

Zina îi răspunse, că nu poate să-i dea nici un răspuns, până nu i se va aduce herghelia din smârcurile mării, ca să se scalde împreună întâi în lapte muls de la epele ei.

— D'apoi cine s'aducă herghelia? mai întrebă împăratul.

— Cum cine? Ia tot cel ce m'a putut aduce și pe mine.

Împăratul — dacă auzi, care-i răspunsul zânei — eși de la dânsa și porunci să vie Șerbănică, căruia îi dete poruncă strașnică sub pedeapsă de moarte, dacă nu-i va aduce zânei herghelia tocmai din smârcurile mării.

Bietul Șerbănică tocmai când se credea scăpat din toate boclucurile și să poată să-și mai caute și el de suflet, atunci vede că-i vine altă dandana mai mare pe capu-i... drept vorba Românelui: «Când gândești să te dregi, mai tare te rupi»...

Ce să facă, sărmanul?! Să se mai pună pe bocit?... era acum gogeamite bărbat... își mai făcu singur curaj, că era învățat cu necazurile și când veni seara, scutură frâul și Cal galben din soare fu în picioare lângă dânsul.

— Ce poruncești, stăpâne, de m'ai chemat?

— Ia se vede, dragul meu, că pentru mine nu mai trebuie să fie o zi bună și-i spuse *de-a fra în păr* tot ce-i poruncise împăratul.

— Să nu-ți faci inimă rea, stăpâne, căci mare-i Dumnezeu, ce ne-o făcut, și-om scăpa noi și dintr'asta. Să te duci mâine la împăratul și să-i spui, că dacă vrea, să-i îplinești porunca, să-ți pregătească 9 piei de bivoliță, 99 oca de frânghie și 99 de smoală, și-n coloasă, că le-oiu veni eu de hac.

A doua zi, Șerbănică, cum se sculă, se duse la împărat și-i ceru cele, ce l învățase calul.

Împăratul îi făcu tot, întocmai cum îi ceruse; iar când Șerbănică le duse lui Cal galben din soare, acesta îi mai cuvântă:

— Acu, stăpâne, să pui cele 9 piei de bivol pe mine și înfășindu-mi-le pe trup să le legi sdravăn cu frânghia; iar pe deasupra lor să torni smoală.

(Va urmă).

T. POPOVICI.

D A R I D E S E A M A

Z. BĂRSAN

Câteva considerații asupra literaturii contemporane

D. Bârsan este o figură simpatică în literatura noastră. Fără să se fi ridicat încă la înălțimi mari de gândire, domnia sa posedă darul de a comunica acea căldură cititorului, pe care o are și în vorbire. De aceea este citit cu plăcere și este ascultat cu aceiași plăcere într'un cerc de prieteni când povestește ceva, scandând aproape fiecare frază care astfel capătă un ritm destul de atrăgător, comunicându-ți căldura sufletului său, închizând uneori pe jumătate ochii din care scapăr' luciri de duioșie, îndărătul cărora-i vezi par'că mintea pierzându-se încet-încet în amintiri pe care le evoacă cu plasticitate, iar pe față i-a răsărit-un zâmbet ce se resfrânge pe fețele celor din jurul lui.

Activitatea Domniei-Sale e destul de rodnică și de împărțită. Actor, poet, dramaturg și nuvelist; în fiecare ramură de activitate se remarcă și dacă ar fi să spunem în care din aceste ramuri s'a desfășurat cu mai mult talent, n'aș ezita să spun că în nuvele și în lucrări pentru teatru.

D-sa a îndeplinit o parte din făgăduințele ce ne-a dat, rămânând să ne dea lucrări pentru teatru cu mult mai puternice, și ultima lucrare tipărită în Viața Românească «*Jurământul*» începe să realizeze speranțele prietenilor lui. Despre activitatea sa ca actor nu se poate încă vorbi, manifestându-se prea puțin.

D. Bârsan este foarte apropiat de unul din scriitorii noștri din Ardeal, d. I. Agârbiceanu. Nuvelele din volumul de care ne ocupăm conțin subiectele favorite d. Agârbiceanu. *Sluga, Roibul, Frații*, sub pana d-lui Bârsan capătă un ton de duioșie, mărgininu-se mai mult la suprafața lucrurilor, mulțumindu-se să indice numai caracterele, fără să le fi studiat, dându-ne un sfârșit ce poate părea neverosimil, un sfârșit căutat grăbit par'că pentru ca să-și termine lucrarea. Domnia sa cunoaște bine

sfârșitul mișcător, dramatic, dar tocmai pentru că el nu e motivat ne lasă deziluzionați.

În Sluga e vorba de un om ce și-a pierdut rostul vieții pentru că odată la joc :

«Avram Morariul s'a necăjit nu știu din ce pe un fecior, și a luat un scaun de la lăutar, și când să dea, feciorul s'a ferit și a lovit pe Ana drept în cap, de-a căzut moartă».

În urma pierderii iubitei, Ion, n'a mai fost om, a slugărit pe nimica la un Popă. După ce trec anii, Avram vine dela «gherlă», Ion află și venirea acestuia l'a scormonit până într'atâta la inimă că-i vine să plece.

«Și când cei doi urcau grindul morii, Ion trecea podul peste râu și se ducea... pentru totdeauna».

De sigur că ne-ar fi interesat în cel mai înalt grad Ion de-acum înainte curiozitatea fiindu-ne ațâțată după ce am făcut cunoștința acestui suflet singuratic și atât de chinuit.

Sau «În noaptea de Sf. Maria» : un subiect foarte interesant, dar scriitorul cade în manierism.

«Amândoi frații cum stăteau îmbrățișați isbucniră în plâns. Erau lacrimi care așteptau de mult să curgă. Se mărturisiră».

Sau în «Frații». Frații «Marin și Ion» ciobani se rânduiau să se ducă Duminicile și sărbătorile în sat. Era rândul lui Marin și nu putea pleca pentru că Ion îl rugase să-l aștepte până va culege niște bureți Ilenei lui. Se afundă în pădure, însă vine furtuna, Ion e trăsnit. Marin făcându-și fel de fel de gânduri îl așteaptă, îl cheamă, și în cele din urmă merge să-l caute în pădure.

«Dar când ajunse la câțiva pași și-și ridică ochii rămâne ca de piatră. Se scutură tremurând din tot corpul și cade grămadă la pământ.

Se scoală și o ia la fugă ca un scos din fire... și fuge... și țipă... și râde. Trece prin mijlocul turmei, o împrăstie și o ia apoi la vale ca un bolovan, ce s'ar fi rostogolit de pe vârfuri...

Și aleargă... și hohotește, și se pierde pe poiana ce duce în spre sat...
Innebunise...»

Cam straniu acest sfârșit de melodramă. Îmi închipui numai ce frumoasă ar fi scena aceasta la teatru dacă și acolo, ar fi bine-înțeles motivată. Nu mi se pare să găsesc mult din sufletul țaranului în acest Ion, care innebunește când își găsește fratele trăsnit. Ce păcat că d. Bârsan nu a putut găsi alt sfârșit mai potrivit pentru această nuvelă bine prinsă și atât de interesantă, ce urât sună repetarea aceluiași și, care revine mereu, cu o notă obsedantă.

* * *

Avem în literatura noastră o sumă de prozatori, pe care cu greu îi poți distinge unul de altul. Nota caracteristică fiecăruia nu o găsești ori câtă bună voință ai avea.

Și doar, originalitatea este tot ceia ce ne farmecă în scrisul cui-va.

Povestitori avem mulți, creatori nu. E mult mai greu să creiezi ceva, e foarte ușor, după oarecare deprindere la scris să povestești lucruri simple, lucruri care nu au nici o importanță, nedeșteptând nici un interes. Povestirea trebuie să aibă un rost; să înșiri cuvânt după cuvânt, de dragul lor numai, asta nu mai e literatură, e o parodie literară. Dacă nu am avea într'adevăr câțiva scriitori care observă viața din jurul lor și pe care o descriu *nu încă* în toată intensitatea ei, am putea spune că literatura noastră însemnează prea puțin în faza ei actuală.

Cetiți de pildă un scriitor contemporan străin, veți vedea că sufletul lui e agitat de problemele intense ale vieții, el caută să le rezolve, face eforturi pentru a prezenta viața în manifestările ei cele mai neobservate. are o *concepție*, e un luptător, nu un indiferent față de viață. Această atitudine a lor găsește un ecou puternic în cititor, deșteaptă interesul publicului pentru care scriu, scriitorul simte că are o răspundere, și una din cele mai mari față de cetitorii săi.

Majoritatea scriitorilor noștri nu interesează pe nimeni prin scrierile lor; inspirația lor e foarte redusă, cercul în care se învârtesc și cunoștințele asupra vieții, nule. În astfel de condiții înflorește forma goală a literaturii așa precum se găsește în faza ei actuală.

Mă întreb acuma, nu prezintă viața noastră vre-un aspect care să fie demn de remarcat de scriitori, nu se dau oare lupte îngrozitoare, au dispărut pasiunile,—izvorul veșnicei creări,— nu există nimic din sbuciumul unui suflet modern, nu bate nici o inimă îndărătul zidurilor groase care împodobesc Capitala, trăim în timpurile patriarcale, ca să ne inventăm numai istorioare distractive pe care să le povestească vre-un moș cu barba albă strănepoților lui la lumina focului de seară?

Nu, timpurile acestea au trecut, poveștile își au farmecul lor numai când rămân povești, dar când sunt banalizate în istorioare fără vlagă, într'ânsele, sub eticheta modernă, atunci ele nu ne pot atrage ori câtă bună voință am avea față de scriitori și ori cât de simpatici ne-ar fi ei ca oameni.

«Viața unui popor este o țesătură de crime, de mizerii și de nebunii» a spus un scriitor. Iar noi am ajuns astăzi grație unei bunăvoințe de neiertat, să ne înșelăm pe noi înșine, să lăsăm și pe alții să fie înșelați.

* * *

Natural că aceste considerații îl pot privi în parte și pe d. Zaharia Bărsan. Am rămas cu atât mai uimit când m'am convins că alături, de bucăți frumoase, din care reiese sbuciumarea sufletului lui, am dat peste istorioare... Dar d. Bărsan a scris *Jurământul* o lucrare de valoare. Are în volumașul acesta două nuvele: Sluga și Frații care cu toate lipsurile lor ne arată că avem a face cu un *scriitor* de temperament.

VASILE SAVEL.